

## ИНТЕГРИРАН УРОК ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И БИОЛОГИЯ НА ТЕМА „ПУБЛИЧНО ИЗКАЗВАНЕ“ В СРЕДА ЗА Е-ОБУЧЕНИЕ

Фани Попова, Николина Моллова  
ЕГ „Бертолт Брехт“ – Пазарджик

Идеята за интегриране на електронно обучение в часовете по различни учебни предмети произтича от генералното осмисляне на потребността от едно модерно и полезно за младия човек образование в средните и висшите училища, формиращо необходимите знания и умения за успешна и адекватна реализация в глобализираното общество. Нещо повече, съвременното българско училище, разпознавайки се като европейско, трябва да научи младата личност как да учи, т.е. да формира ключови компетентности, които са предпоставка хората да се справят успешно с предизвикателствата на съвременния свят. „Общата рамка на компетентностите се конструира в зависимост от нуждите на индивида *да мисли и да действа рефлексивно*. Това означава, че когато разрешава проблем, той не само трябва да умее да прилага общоприети подходи, методи и техники за справяне със ситуацията, но и да е способен да се развива в хода на дейността, да се учи от опита (свой и чужд), да разсъждава и да постъпва критически“ (Петров, 2009).

Изграждането на ключовите компетентности **общуване на роден език, компетентности в областта на природните науки и на технологиите, дигитални компетентности, компетентности, свързани със самостоятелно учене и със събиране на информация, социални и граждански компетентности** е в основата на интегрираното обучение по **български език и литература и биология и здравно образование** в IX клас, съгласно действащата учебна програма по двете учебни дисциплини. Положено в полето на информационните и комуникационите технологии (ИКТ), интегрираното обучение от интердисциплинарен тип се осъществява чрез иновационни методи и технологии, които го превръщат в реално и лесно постижимо. То е проява на педагогическо творчество в класната стая и извън нея, опосредствашо реално връзката между училището и живота; възможност за партньорството ученик–учител, ученик–ученик, учител–учител; разнообразна образователна среда, предполагаща оригинални подходи и креативни решения на проблемни ситуации; търсения и откривателства от учениците. **Те се учат, участвайки.**

Пример в това отношение е урок за създаване на публично изказване по актуален проблем в научната област. Той попада в един необходим контекст

на съвременното образование, в какъвто се превърнаха **информационните и комуникационните технологии**. Главна цел на националната стратегия за въвеждане на ИКТ в българските училища е ефективно използване на съвременните информационни и мрежови технологии за повишаване на качеството на образованието, обогатяване на учебното съдържание и въвеждане на иновационни образователни технологии и методи в учебния процес. Компютърът привлича със своите възможности децата още от много ранна възраст. Ето защо образователната среда без ИКТ днес се оказва анахронична. Те подпомагат, дори осигуряват платформа на обучение, отговарящо на потребностите на младото поколение, заслужило редица експресивни определения, сред които като че ли най-точно е „родени дигитално“.

Нещо повече, като преподаватели в езикова гимназия, ние отчитаме способностите и интересите на ученици, мотивирани в голяма степен да продължат образованието си, показващи явен стремеж към развитие и себедоказване, с висока активност и продуктивност на мисленето. С една дума, такъв тип ученици можем да определим като „изискващи“ от другите и от себе си повече от общоприетата представа за поколението. Това определено ни мотивира да търсим методи и технологии в обучението им, които приемаме за иновационни.

Смятайки, че можем да предложим на учениците си интересно обучение, ние ги насочихме към използването на училищния сайт като образователна среда и пространство на взаимодействие. Виртуалната система за обучение в ЕГ „Бертолт Брехт“ – Пазарджик, функционира чрез платформата **MOODLE**.

Moodle (Модулна обектноориентирана среда за динамично електронно обучение) е сред най-разпространените системи за електронно обучение. Целта ѝ не е да замести съществуващите форми на обучение и оценяване, а да ги обогати и разшири. Платформата е многофункционална. Интегрира целия аспект от дейности, които са част от един учебен процес. Има секции за „домашни работи“, чат, форуми, речници, уроци, тестове, изследвания, онлайн библиотека (Wiki). Системата има интерфейс на родния ни език.

**В проведения интегриран урок използвахме ресурса на модулите:**

- Модул за задания (Assignment Module);
- Модул за моментална комуникация (Chat Module);
- Модул за гласуване (Choice Module);
- Ресурсен модул (Resource Module).

За разлика от доста други среди за електронно обучение **Moodle** има солидна педагогическа обосновка зад себе си. В нея се залага основно на теорията за социалния конструктивизъм. За нас, като учители, е категорично ясно, че „средите за електронно обучение предлагат възможности, за чието съществуване дори не сме подозирали преди развитието на информационните технологии и интернет“ (Гилева: 2006).

Пресечната точка на интердисциплинарното обучение бе създаването на публично изказване по актуален проблем в научната област, а темата на самото публично изказване бе *Как да привлечем младите хора към здравословното хранене*. Задачата, която бе възложена на учениците, се състои в създаването на текст, който притежава аргументативна структура, въздействена сила, точен изказ и научна терминология. Важна част от изпълнението на задачата е и публикуването/споделянето на създаденото изказване във форума на платформата **Moodle** и устното презентирание на съдържанието му от говорителя на всяка група.

За да създадат своите изказвания, учениците работят в група, т.е. прилагаме методологията на колаборативното учене. Особеното при проблемното обучение, организирано в рамките на учене чрез сътрудничество, е, че учениците работят съвместно, търсейки решение на проблемна ситуация – в случая това е, от една страна, изпълнението на учебната задача – създаване на публично изказване с определени съдържателни, функционални и езикови характеристики, а от друга – търсене на разрешение на конкретния проблем със социална значимост – здравословното хранене сред младите хора. По този начин те ефективно координират, регулират познавателната си дейност. Основната цел е подрастващите сами да достигнат до нови знания, вместо да ги получават наготово. Учениците развиват критично мислене, което им позволява да свържат новата информация с конкретната цел, за която могат да я използват. Груповата организация на проблемното обучение, която е характерна за ученето чрез сътрудничество, развива не само комуникативните, но и социалните умения на членовете от групата.

В началото на часа учениците се разпределят на групи от 6 човека. Вътрешното разпределение на ролите дава свободата на децата да се изявят пълноценно, но ги накара да бъдат отговорни спрямо постижението на своята група. Работата на групите помага на учениците да открият разнообразието от възможности по отношение на идеи, езикови средства, речеви стратегии за убеждаване и въздействие. В групите се извършва обмен на знания и умения, което приобщава всеки ученик към работата на неговата група и го кара да се чувства можещ и знаещ. Важно е да се каже, че учениците работят системно по този начин, така че се чувстваха комфортно в учебната среда. Свикнали да работят по зададени параметри за време и конкретна задача, извършили необходимата подготовка за съответния час, те пестят много време при изпълнението на задачата. Разбрали са, че трябва да са толерантни при обсъждането на проблема и да приемат най-доброто решение в името на общия успех. За пореден път учениците видяха своите учители в ролите на координатори и съветници. Всичко това споделят в проведената анкета.

По време на първия етап от урока бяха изяснени ключови понятия от формулировката на темата и нейната значимост в личен и социален контекст. Провокацията за избора на тема на публичното изказване бе обявеният в Европейския съюз конкурс за ученици и учители за видеоклип на тема *Храна за теб*, организиран от Министерството на земеделието на Италия. Мащабността на този конкурс,

както и седемгодишната му традиция ни показаха как да използваме реалната ситуация в обучението. В отговора си на един въпрос към учениците Джулия употреби непреднамерено думата *кампания*, което бе уловено от учителя и изяснено като реален житейски контекст на обучението. Класът прие, че публикуването на четирите публични изказвания в ученическия форум е *училищна кампания по проблема за здравословното хранене*, в чиито организатори се превръщат самите ученици. В хода на обучението чрез асоциации се изработи опростена интелектуална карта на понятието *нездравословно хранене*, на флипчарт успоредно Виктория и Анна записваха отговорите на два основни въпроса към аудиторията, за да се провери подготовката на класа по темата (*Защо хората се интересуват от здравословното хранене и се съобразяват с него, информирайки се все по-добре? Изяснете причините!* и *Защо хората не се интересуват от здравословното хранене? Защо не го правят дори когато са информирани? Кои са причините?*).

Преходът към следващия етап на работата бе задачата към учениците да открият начин/и за разрешаването на проблема за здравословното хранене при младите хора. Решенията им напълно кореспондираха с очакванията на учителя, защото отговорите дойдоха от опита, който учениците бяха постигнали чрез изпълнението на задачите за самоподготовка: *да говорим открито и аргументирано пред аудитория по проблема, да направим атрактивни презентации, да анализираме резултатите от проведената в класа анкета и да ги огласим пред по-широка аудитория чрез ученическия форум, да направим постери*. Динамизирането на работата се постигна чрез две ученически презентации, свързани с предмета на обучение по български език и биология и здравно образование. Презентацията на Анета показва отлични умения не само по информационни технологии, но задълбочи научното изясняване на проблема в часа и особено силно въздейства с коментара на резултатите от „социологическото проучване“ в класа за това, кой как се храни. Дима също демонстрира отлични умения по информационни технологии, като припомни същността и особеностите на публичното изказване, атрактивно поднасяйки препоръки за езика на тялото и особеностите на произносителния стил, интонацията и логическото ударение.

След изтеклото предварително определено време за работа на групите четиримата говорители резюмираха изказванията, които бяха публикувани от екипите във форума, и така се демонстрираха писмените и устните комуникативни умения, реализирани в конкретната задача, довела до създаването на реален и използваем в живота продукт. Тъй като урокът, предмет на методически анализ в тази статия, е част от система интегрирани уроци на двете учителки, авторки на статията (общо четири урока), от позицията на педагогическата си практика категорично подкрепяме мнението, че „електронното обучение има потенциал да стане един от най-ефективните начини за преподаване поради редица от предимствата си като независимост на мястото и времето на обучението, пестене на време и средства, и най-вече – степента на контрол върху учебния процес, която обучаваните получават“ (Гилева, 2006).

Последните няколко минути бяха използвани за електронно гласуване в **Moodle**, което впечатли учениците и отново ги приближи до реална житейска ситуация. Те отново бяха провокирани, виждайки на мониторите моментално показващите се резултати от тяхната дейност.

Интердисциплинарният подход в обучението по български език в IX клас спомага за обогатяване на знанията и уменията на учениците за търсене и обработка на научна информация по биология и здравно образование, активира дигиталната им култура, демонстрира нивото на уменията за осмисляне на проблем, за формулиране на теза и за нейното аргументиране. Така проведенният урок допринесе за изграждането на ключови компетентности у всеки ученик.

Провеждането на урока доведе до следните резултати: учениците активно участваха в учебния процес – всеки със своите индивидуални познания по проблема и умения от различен характер; подобри се емоционалната и социалната им култура чрез успешно проведените интеракции в групата; повиши се мотивацията им да работят по конкретна учебна задача; затвърдиха се придобити умения и навици; създадоха се текстове, продукт на конкретна задача, съотнесима с реалния живот, които бяха споделени в електронна среда.

Компютърът трябва да присъства в обучението, за да го динамизира, разнообразява, обогатява и улеснява. Смятаме, че избраният интердисциплинарен подход напълно се вписва в духа на времето, в което живеем, и отговаря многопосочно на обществените и индивидуалните потребности, като формира ключови компетентности у подрастващите чрез иновативни методи и технологии в процеса на израстването им.

#### ЛИТЕРАТУРА:

Димчев К., И. Комарска и А. Петров (2007). *Електронно учебно съдържание по български език за IX клас*. София : „Булвест 2000“.

Петров А. (2009). Ключовата компетентност „общуването на роден език“ и обучението по роден език. *Сп. „Български език и литература“*, 2009, № 2.

Национален доклад по меморандума на Европейската комисия „Ученето през целия живот“ (*Иновации в преподаването и ученето*), 2001.

*Национална стратегия за въвеждането на ИКТ в българските училища*, 2002.

Източници в Интернет:

Гилева, Сн.: Среди за електронно обучение: <http://www.scribd.com/doc/83161772/SGileva-diplomna-1>

[www.moodle.bg/](http://www.moodle.bg/) образователни стратегии и е-Педагогика

Национален образователен портал

<http://www.bvu-bg.eu/index.php?Clip=proekt> Тивидошева В. Ключовите компетентности като инструмент за личностно и социално развитие.

Образование и обучение 2010: [http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et\\_2010\\_en.html](http://ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html)

Изследване по проект DeSeCo: [www.oecd.org/edu/statistics/deseco](http://www.oecd.org/edu/statistics/deseco)

## **AN INTEGRATED LESSON IN BULGARIAN LANGUAGE AND BIOLOGY ON THE TOPIC OF „PUBLIC SPEAKING“ IN AN E-EDUCATIONAL ENVIRONMENT**

**Fani Popova, Nikolina Mollova**

✉ Language School „Bertolt Brecht“ - Pazardzik  
fani\_popova@abv.bg  
mollova\_nina@abv.bg

### **Приложение (текстове на ученици)**

**10:16 Stefan:** Двадесет и първи век е векът на стреса. В училище, на работното място, дори и в личния си живот се натъкваме на ситуации, които ни притесняват. Стресът влияе на нашата психика. Вследствие на което поглъщаме огромни количества вредна храна, която води до куп други неприятни заболявания с фатални последици. Има два доказани метода, които помагат да преборим неприятностите: СПОРТЪТ и ЗДРАВΟΣЛОВНОТО ХРАНЕНЕ. Водим изключително напрегнат начин на живот и не ни остава време да се грижим за себе си. Въпреки това е възможно да имаме поддържано тяло. Здравословното хранене означава правилната комбинация на въглехидрати, мазнини и белтъчини. Ако ги употребяваме в добре премерени количества шансът да избегнем заболяванията е огромен. Защото това е един вид диета, но здравословна. Диетите са вредни, защото чрез тях лишаваме тялото си от важни хранителни вещества. Нужно е единствено да подбираме внимателно храната, която употребяваме. Здравословното хранене се крие в начина на балансиране количеството на всяка една от хранителните групи в ежедневието ни. Режимът, така че да се чувстваме здрави и изпълнени с енергия, но каква е ползата от него? Задавали ли сте си въпроса: храните ли се здравословно? Много хора си казват: веднъж се живее, нека си похапваме от всичко, но здравето ни зависи точно от това. Според Американско проучване обаче всяко пето дете е с наднормено тегло, в следствие на което рискът от сърдечно-съдови заболявания се увеличава драстично. Тези деца биват подлагани на диети и други методи за отслабване-вредящи на организма им, в следствие на което психиката им се уврежда и развиват анорексия. Храната е най-тесната връзка на човека като биологичен вид с природата и е универсален модулатор на неговото физиологично и здравно състояние. Освен това храната е този параметър на нашето съществуване, който най-добре и най-пълно може да бъде контролиран. Знаете ли, че закуската е най-важното хранене за деня? Точно това доказва национално социологическо проучване. Ето и какви бяха резултатите: 76% от българите все още закусват с тестени изделия вместо с пълнозърнести продукти и плодове. Според специалистите по хранене закуската е изключително важна, тъй като тя осигурява на организма нужната енергия за деня. Именно тя стои в основата на рационалното хранене. А то се базира на няколко принципа: да умеем да подбираме подходящи храни с пълноценен

състав; правилно да съчетаваме хранителните вещества с оглед постигане на оптимално храносмилане, да умеем да изпълним някои от допълнителните условия: бавно дъвчене на храната, приемане на малки количества на чести интервали, кратки почивки по време на хранене, избягване на стреса и умственото пренатоварване. Изборът на храна за отделния човек е индивидуален и се определя от такива критерии като вкусови предпочитания, вкоренени хранителни навици от детството, национални особености на кухнята, модни увлечения и не на последно място цените на хранителните продукти. Когато пазаруваме, задължително поглеждаме цената, но рядко обръщаме внимание на съставките, калориите на покупката. Един важен и основен проблем е, че голяма част от обществото не познава състава на хранителните продукти. А без такива познания е трудно човек сам да състави пълноценно меню с правилно комбинирани продукти. Човешкият организъм е една мини-лаборатория, чийто основен двигател е храната. И както всеки механизъм, функционирането му е необходимо да се поддържа постоянно с качествени продукти и методи. В случая тази роля играе здравословното хранене.

**10:17 Мария:** Здравословното хранене в 21-ви век не е просто напумпяла тема, това е един изключително сериозен проблем. Веднъж впуснали се в категорични, но самостоятелни, рисковани решения, може да бъдете достигнати от шокиращи, неочаквани последствия. За да се убедите напълно в това, чуйте една действителна история. Тя беше най-лъчезарното момиче, чиято усмивка озаряваше околните, но само да момента, в който тя реши да предприеме промяна, а именно да отслабне. Отначало се чувстваше добре, килограмите постепенно започнаха да намаляват. Това я караше да се чувства горда от своята упоритост. Но какво се случи след това? Животът и се промени коренно. Менюто беше нищожно, в него не фигурираха важни за организма вещества. Но в нейното съзнание това беше правилно. Гордостта беше заменена от спокойствие, че не е прекалила, че не си е взела допълнително. Всяка вечер заспиваше, унасяйки се от звуците на недоволното си, празно коремче. Чувстваше се слаба. Забрави за усмивката си, вместо това стана раздражителна от съжалението в очите на подминаващите хора. Какво се случи с нея ли? Тя се справи, най-вече благодарение на подкрепата на най-близкия си човек. Фактът, че не беше сама, ѝ помогна да осъзнае, че превръща най-прекрасните си години в ад. Чрез дадената и подкрепа, тя излезе от групата на онези 150 000 младежи в България, диагностицирани с анорексия. / Чрез тази история, искаме да ви покажем и другата крайност, освен затлъстяването, до която може да доведе неправилното хранене. За да не сте от 16% българи анорексички, а също и от 36% на хората със затлъстяване, нашият апел е да се вслушване в тялото си. То е една свършена машина, която винаги ще намери начин да ви подсказва от какво се нуждае.

Не забравяйте храната е незаменимо удоволствие, което задължително трябва да присъства в живота ви!

**Забележка:** Първият ученик качи целия текст без отделени абзаци, защото всеки абзац от текста се възприема в полето на чата като отделен текст. Взехме решение да се поставя наклонена черта като знак за нов абзац. Прилагам текстовете в автентичния им вид. Те и в момента присъстват в сайта на училището <http://egbb.org/Moodle/login/index.php>